

Dosarul nr. 2ra-731/2022
2-20073047-01-2ra-23052022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (D. Tricolici)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

ÎNCHEIERE

27 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Maria Ghervas
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Suruceanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral și material,

împotriva deciziei din 16 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 22 iunie 2020, Alexandru Suruceanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral și material, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii, a indicat că, prin ordonanța Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 23 noiembrie 2018, a fost pornită urmărirea penală conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 217¹ alin. (4) lit. d) din Codul penal.

Prin încheierea din 23 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, a fost eliberat mandatul judecătorec privind autorizarea perchiziției la domiciliu cet. Suruceanu Alexandru, amplasat în mun. Xxxx.

La 12 august 2019 a fost efectuată perchiziția la domiciliul lui Suruceanu Alexandru din mun. Xxxx, fiind ridicate mai multe bunuri printre care și un borcan cu substanță de culoare cafenie și o sacoșă, în care se afla substanță de culoare cafenie.

Tot la 12 august 2019, Suruceanu Alexandru a fost reținut pe un termen de 72 ore, fiind bănuit de faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 217¹ alin. (4) lit.d) din Codul penal.

Prin ordonanța Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 14 octombrie 2019, Suruceanu Alexandru a fost pus sub învinuire. Iar prin încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana din 14 august 2019, a fost admis demersul procurorului și a fost aplicată în privința lui Suruceanu Alexandru măsura preventivă sub formă de arest preventiv, cu eliberarea unui mandat de arest pe un termen de 30 zile.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău, a fost respins recursul declarat de către avocat în interesele lui Suruceanu Alexandru, cu menținerea încheierii Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, mun. Chișinău din 14 august 2019.

Prin încheierea din 09 septembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana a fost admis demersul procurorului și a fost prelungită față de Suruceanu Alexandru măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 30 zile.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău, a fost respins recursul declarat de către avocat în interesele lui Suruceanu Alexandru, cu menținerea încheierii din 09 septembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

Prin raportul de expertiză nr. 34/12/-1-R-3404 din 22 august 2019, s-a constatat că masa vegetală uscată și mărunțită de culoare galbenă (8,63 g. și 11.12 g.) prezentată în 2 pachete polimerice, ridicate la data de 12.08.2019, în rezultatul percheziției, efectuate la domiciliul lui Suruceanu Alexandru, a.n. 25.06.1982, amplasat în mun. Chișinău str. Calea Ieșilor, 13 ap.4, s-a depistat substanța „pyrrole”, 1-tert-butyl-2, 4-diphenyl, care nu este inclusă în hotărârea de Guvern 1088 din 05.10.2004 cu privire la aprobarea tabelului și listelor substanțelor stupefiante, psihotrope și precursorilor acestora, supuse controlului pe teritoriul Republicii Moldova. Potrivit aceluiași raport, s-a constatat că în masa vegetală uscată și mărunțită de culoare galbenă (266,3 g) prezentată într-un borcan de sticlă, ridicat în circumstanțele menționate mai sus, nu se conține substanțe stupefiante, psihotrope sau precursori ai acestora, existente în biblioteca mass-spectre - NIST MS 2017.

Indică reclamantul că, la cererea apărării, prin ordonanța Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauza Speciale din 26 septembrie 2019, a fost revocată măsura preventivă arestul preventiv în privința învinutului Suruceanu Alexandru și aplicată măsura preventivă obligarea de nepărăsire a țării pe un termen de 60 zile.

La 27 noiembrie 2019, prin ordonanța Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Suruceanu Alexandru a fost scos de sub urmărire penală, pe motiv că în acțiunile acestuia nu se întrunesc elementele infracțiunii.

A susținut că a fost învinuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 217¹ alin. (4) lit. d) din Codul penal, fiind o infracțiune deosebit de gravă care prevede în exclusivitate o pedeapsă sub formă de închisoare de la 7 la 15 ani. Suruceanu Alexandru fiind pus sub învinuire, a fost audiat în această calitate, a fost reținut de către organul de urmărire penală, iar ulterior, i s-a aplicat și prelungit măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 1 lună și 16 zile (12.08.2019-26.09.2019).

La fel, în privința lui Suruceanu Alexandru a fost aplicată măsura preventivă obligarea de nepărăsire a țării pe un termen de 60 zile (26.09.2019-26.11.2019). În total Suruceanu Alexandru s-a aflat sub măsura preventivă un termen de 3 luni și 16 zile.

Aplicarea și prelungirea măsurii preventive în privința lui Suruceanu Alexandru a avut loc în pofida faptului că la momentul aplicării și ulterioara prelungire a măsurii preventive, organul de urmărire penală nu a prezentat instanțelor de judecată dovada existenței obiectului infracțiunii.

A conchis că atât la momentul depunerii demersului de aplicare și prelungire a măsurii preventive, pronunțării încheierilor de aplicare, prelungirea măsurii preventive, respingerii recursurilor apărătorului de către Curtea de Apel Chișinău, nu a fost dovedit faptul că, substanța vegetală ridicată în cadrul percheziției de la Suruceanu Alexandru reprezintă substanțe etnobotanice sau analogul drogurilor sau chiar drogurilor, deși acest argument a fost invocat de către apărarea lui Suruceanu Alexandru la fiecare ședință de aplicare, prelungire a măsurii preventive sau în cadrul recursurilor asupra acestor încheieri a instanței de fond. Susține că instanțele de judecată au ignorat aceste argumente și au aplicat, prelungit măsura preventivă.

Astfel, instanțele de judecată au aplicat și au prelungit măsura preventivă arestul în privința lui Suruceanu Alexandru în lipsa existenței bănuielii rezonabile în comiterea infracțiunii incriminate.

Organul de urmărire penală încă din 22 august 2019, potrivit raportului expertiză judiciară nr. 34/12/-1/R-3404 din 22 august 2019, cunoștea despre faptul că substanța vegetală ridicată în cadrul percheziției de la domiciliu lui Suruceanu Alexandru, nu constituie substanțe etnobotanice, psihotrope, droguri sau analogul drogurilor. Însă, în pofida acestui fapt au solicitat prelungirea măsurii preventive cu 30 zile, iar prin încheierea Judecătorei Chișinău din 09 septembrie 2019 a fost admis demersul procurorului și prelungită măsura preventivă cu 30 zile în privința lui Suruceanu Alexandru. Astfel, a fost privat ilegal de libertate individuală și deținut în condiții degradante în Penitenciarul nr. 13.

La momentul încarcerării suferea de anumite maladii, în perioada detenției s-au acutizat aceste maladii, iar la momentul de față este diagnosticat cu schimbări difuze în structura prostatei, caracteristice unui proces inflamator cronic cu semne de stază, fapt confirmat prin examenul de ultrasonografie a prostatei.

Consideră că, totalitatea acestor circumstanțe, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate de condițiile dure de detenție de la Penitenciarul nr. 13, starea de stres și frustrare cauzate un timp îndelungat, repercusiunile aduse stării sale de sănătate i-au cauzat un prejudiciu moral prin atragerea ilegală la răspundere penală, reținerea ilegală, pe care îl estimează la suma de 100 000 de lei.

Mai indică reclamantul că, pe perioada examinării cauzei penale, a beneficiat de servicii de asistență juridică acordate de avocatul Jereghi Anatolie, fapt confirmat prin contractul de asistență juridică nr. 13/08 din 13.08.2019. Pentru serviciile prestate a achitat suma de 5 000 de lei, fapt confirmat prin bonul de plată.

Consideră că, onorariul achitat avocatului în legătură cu reprezentarea sa pe cauza penală este justificată, deoarece avocatul a participat la examinarea cauzei penale în instanța de fond și apel, cauză care a fost una complexă, infracțiunea incriminată fiind una deosebit de gravă.

Totodată, indică reclamantul, că în legătură cu înaintarea acțiunii civile nominalizate, a suportat cheltuieli pentru acordarea asistenței juridice în legătură cu participarea apărătorului în mărime de 5 000 de lei, suma dată fiind confirmată

prin bonul de plată anexat la materialele dosarului, care consideră că sunt rezonabile ca mărime, necesare și realmente angajate.

A solicitat repararea prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei, repararea prejudiciului material în mărime de 5 000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 5 000 de lei.

Prin hotărârea din 07 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost admisă parțial.

S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Suruceanu Alexandru suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, prejudiciu material în sumă de 5 000 de lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3 000 de lei.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 16 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu menținerea hotărârii din 07 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a subliniat că, circumstanțele cauzei cad sub incidența art. 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, reclamantul fiind îndreptățit să solicite repararea de către stat a prejudiciului material și moral cauzat prin erorile comise în cadrul procesului penal. Or, în cadrul urmăririi penale, în privința reclamantului Suruceanu Alexandru au fost aplicate măsuri preventive sub formă de arest preventiv și obligarea de a nu părăsi țara. De asemenea, prin ordonanța Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 14 august 2019, Suruceanu Alexandru a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzută de art. 217¹ alin. (4) lit. d) din Codul penal, iar ulterior, la 27 noiembrie 2019, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului Suruceanu Alexandru, din motiv că în acțiunile acestuia fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Așadar, condițiile angajării răspunderii statului pentru erorile comise în cadrul procesului penal, prevăzute de art. 3 și 6 Legea nr. 1545 din 25.02.1998, sunt întrunite cumulativ. Respectiv, prin faptul scoaterii de sub urmărire penală a lui Suruceanu Alexandru acesta a fost reabilitat, fapt ce atestă cu certitudine, că organul de urmărire penală a încălcat principiul general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi urmărită penal, trasă la răspundere și judecată, împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a Statului pentru prejudiciul material și moral cauzat prin această încălcare.

Instanța de apel a statuat că actele cauzei denotă incontestabil faptul că reclamantului i-au fost cauzate suferințe psihice, prin faptul că a fost învinuit pentru săvârșirea unei infracțiuni, pe care nu a comis-o. De altfel, suferințele psihice suportate de reclamant se manifestă și prin faptul că, urmare a judecării cauzei penale, s-a constatat că fapta reclamantului nu întrunește elementele infracțiunii.

De asemenea, daunele morale au fost cauzate și prin limitarea dreptului la libera circulație, or în privința reclamantului au fost aplicate următoarele măsuri preventive: arest preventiv și obligarea de a nu părăsi țara. Este relevant și faptul că la domiciliul reclamantului a fost efectuată percheziție.

Instanța de apel a conchis că, prima instanță just a ajuns la concluzia admiterii parțiale a pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, determinând corect mărimea compensației și oferind apreciere cuvenită criteriilor referitoare la consecințele suferite de către reclamant pe plan psihic, generate de sentimentul de afectare a personalității sale.

La 06 mai 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 16 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei contestate cu adoptarea unei decizii noi privind respingerea acțiunii (f.d.132-139).

În motivarea recursului a reiterat argumentele indicate în cererea de apel.

În esență a invocat că, la caz a existat o bănuială rezonabilă în comiterea unei infracțiuni. Prin urmare, examinând dacă există o bănuială rezonabilă, judecătorul de instrucție va verifica doar dacă există probe care ar convinge un observator obiectiv că persoana ar fi putut săvârși infracțiunea și nu dacă persoana este vinovată de comiterea infracțiunii. Bănuiala rezonabilă trebuie să fie bazată pe probe administrate în conformitate cu Codul de procedură penală.

La caz, reclamantul nu au probat faptul că informația privind învinuirea sa a avut o rezonanță în societate, a fost discutată activ de către societate și a avut un impact negativ asupra sa sau asupra poziției sale sociale și este rezultatul acțiunilor organului de urmărire penală.

Nu poate fi neglijat faptul că în privința acestuia au fost întreprinse doar măsuri procesuale legale care erau prevăzute de legislația procesual penală și care urmau de a fi întreprinse pentru cazul de infracțiune săvârșirea căreia era imputată acestuia.

Durata aflării persoanei în detenție în acest context este important de menționat că în general, CtEDO a decis că nici o prevedere din Convenție nu-i dă acuzatului un drept la reparație pentru detenția provizorie legală, nici chiar în ipoteza încetării urmăririi penale pornite împotriva persoanei (cauza *Nolkenhockhoff v. Germania*, hotărârea din 25 august 1987, §36).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Decizia din 16 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată părților prin intermediul poștei electronice la 19 aprilie 2022 (f.d. 130). Astfel recursul depus la 06 mai 2022 de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, este în termen.

În conformitate cu art. din 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 23 mai 2022, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimaților recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data

primirii scrisorii (f.d. 143). Însă până în prezent intimații nu și-a valorificat acest drept și nu au depus referință.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Astfel, instanța de recurs reține că examinarea chestiunii privind admisibilitatea recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Colegiul reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanța de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural, și anume, dacă se invocă că instanța judecătorească a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Codul de procedură civilă, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanța de judecată nu este absolut. Există limitări implicit admise [cauza Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 CEDO procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (a se vedea Botten împotriva Norvegiei, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (Helmens împotriva Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse, Colegiul consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Maria Ghervas

judecători

Mariana Pitic

Victor Burduh